

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СОЦІОЛОГІЇ ТА УПРАВЛІННЯ
КАФЕДРА СОЦІОЛОГІЇ

СОЦІОЛОГІЯ ВИБОРУ ТА ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ
РОБОЧА ПРОГРАМА

підготовки магістрів

очної (денної) та заочної (дистанційної) форм здобуття освіти
спеціальності 054 «Соціологія»

освітньо-професійна програма «Соціологія»

Укладач: Сорокіна Олександра Сергіївна, к.філос.н., доцент кафедри соціології

Обговорено та ухвалено
на засіданні кафедри соціології

Протокол № 6 від "19" серпня 2024 р.

Завідувач кафедри соціології
В.О. Скворець

Ухвалено науково-методичною радою
факультету соціології та управління

Протокол № 5 від "22" січня 2024 р.

Голова науково-методичної ради
факультету соціології та управління
Н.В. Горло

Погоджено
Гарант освітньо-професійної програми

Т.О. Ратушна
(ініціали, прізвище)

2024 рік

1. Опис навчальної дисципліни

1	2	3	
Галузь знань, спеціальність, освітня програма рівень вищої освіти	Нормативні показники для планування і розподілу дисципліни на змістові модулі	Характеристика навчальної дисципліни	
		очна (денна) форма здобуття освіти	заочна (дистанційна) форма здобуття освіти
Галузь знань <i>05 Соціальні та поведінкові науки</i>	Кількість кредитів – 3	Вибіркова	
		Цикл дисциплін вільного вибору студентів в межах спеціальності	
Спеціальність <i>054 Соціологія</i>	Загальна кількість годин – 90	Семестр:	
		3-й	3-й
Освітньо-професійні програми «Соціологія»	Змістових модулів – 4	Лекції	
		6 год.	2 год.
		Семінарські	
		6 год.	2 год.
Рівень вищої освіти: магістерський	Кількість поточних контрольних заходів – 6	Самостійна робота	
		78 год.	86 год.
		Вид підсумкового семестрового контролю: залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою курсу «Соціологія вибору та прийняття рішень» є ознайомлення магістрантів із змістом теорії прийняття рішень та формування вмій із розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень.

Основними **завданнями** вивчення навчальної дисципліни «Соціологія вибору та прийняття рішень» є:

- формування знань щодо розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень;
- формування знань методології теорії прийняття рішень;
- формування навичок прийняття евристичних рішень;
- формування навичок використання математичних методів прийняття рішень.

За результатами вивчення навчальної дисципліни «Соціологія вибору та прийняття рішень» студент повинен:

знати:

- предметне поле та методологічний апарат теорії прийняття рішень;
- роль людини як суб'єкту прийняття управлінських рішень та типи суб'єктивних помилок у прийнятті рішень;
- методи і прийоми розробки та прийняття рішень;
- технології розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень;
- форми організації мисленневих процесів осіб, які приймають рішення;
- специфіку прийняття стратегічних управлінських рішень;

вміти:

- розробляти функціональні рішення;

- розробляти та впроваджувати управлінські рішення;
- використовувати методи і прийоми розробки та прийняття рішень;
- застосовувати технології розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень;
- аналізувати ефективність прийнятих рішень.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні досягти таких **результатів навчання (компетентностей)**:

Заплановані робочою програмою результати навчання та компетентності	Методи і контрольні заходи
1	2
СК01. Здатність аналізувати соціальні явища і процеси.	Усне опитування на семінарських заняттях; тестування та практичні завдання у системі Moodle
СК02. Здатність виявляти, діагностувати та інтерпретувати соціальні проблеми українського суспільства та світової спільноти.	Усне опитування на семінарських заняттях; тестування та практичні завдання у системі Moodle
СК09. Здатність презентувати результати наукових досліджень і готувати наукові доповіді та публікації.	Усне опитування на семінарських заняттях; тестування та практичні завдання у системі Moodle
СК10. Здатність обирати методологію та зіставляти результати різних соціологічних досліджень.	Усне опитування на семінарських заняттях; тестування та практичні завдання у системі Moodle
СК11. Здатність аналізувати новітні досягнення теоретичної соціології, які є основою для формування критичної соціологічної саморефлексії у процесі пізнання складної соціальної реальності	Підготовка індивідуального дослідницького завдання; практичні завдання у системі moodle znu

Міждисциплінарні зв'язки

Дисципліна є складовою професійної підготовки фахівців спеціальності «Соціологія». Вивчення дисципліни базується на сформованих знаннях щодо специфіки сучасних суспільств та зокрема українського суспільства, закономірностях поведінки великих спільнот та груп, особливостях побудови відносин між представниками різних груп.

Програма навчальної дисципліни

Розділ 1. Концептуальні засади гендерної теорії.

Змістовий модуль 1. Загальні положення теорії прийняття рішень

Тема 1. Вступ до курсу «Теорія прийняття рішень»

Поняття «теорія прийняття рішень». Сутність прийняття рішень. Об'єкт теорії прийняття рішень. Предмет теорії прийняття рішень. Основні аспекти прийняття рішень (методологічні, організаційні, економічні, технологічні, соціально-психологічні, правові). Функції теорії прийняття рішень (пізнавальна та прогностична). Основні завдання теорії прийняття рішень.

Тема 2. Категорії та закони теорії прийняття рішень

Структура теорії прийняття рішень. Принципи управління. Мета управління. Функції управління. Методи діяльності персоналу управління. Технології управління. Процес управління. Управлінське рішення. Процес прийняття рішення. Загальні закони управління. Закон цілепокладання. Закон різноманіття. Закон руху (змін). Закон зворотного зв'язку.

Змістовий модуль 2. Методологія теорії прийняття рішень

Тема 3. Людина як суб'єкт прийняття управлінських рішень

Людина та інформація. Взаємодія людського мозку з інформацією. Способи інформаційного впливу на мозок. Модель мислення людини, яка приймає рішення. Емпіричне мислення. Аксиоматичне мислення. Діалектичне мислення. «Модель світу» і прийняття рішень. Фільтри у сприйнятті реальності. Нейрофізіологічні фільтри. Індивідуальні фільтри. Соціальні фільтри. Психофізіологічні фільтри. Закони, які управляють людиною у процесі прийняття рішень

Тема 4. Методи і прийоми розробки та прийняття рішень Методи розробки, прийняття та реалізації рішень. Евристичні методи роботи осіб, які приймають рішення. Метод «мозкового штурму». Метод ключових питань. Метод вільних асоціацій. Метод інверсії. Метод (спосіб) власної аналогії. Метод номінальної групи. Метод синектики. Метод 635. Метод Дельфі. Методи та прийоми індивідуальної роботи. Прийом «Очікування натхнення». Мислительна технологія: «Метод Меттчета». Аналітичний прийом «Метод ліквідації безвихідних ситуацій».

Тема 5. Технологія розробки, прийняття та реалізації управлінських рішень

Процес прийняття управлінських рішень. Врахування типових особливостей вирішуваних проблем. Прийняття рішень в умовах невизначеності та ризику. Вдосконалення прийняття стратегічних рішень. Методика вироблення рішення керівником тактичного рівня. Розробка функціональних рішень.

Змістовий модуль 3. Функціональні та політичні рішення

Тема 6. Розробка функціональних рішень

Основи прогнозування. Прогнози, що ґрунтуються на судженнях та думках. Прогнози, що ґрунтуються на даних часового ряду. Прогнози за виявленням тенденції. Регресійний аналіз. Рішення у сфері маркетингу. Рішення у сфері управління персоналом.

Тема 7. Прийняття політичних рішень

Сутність політичних рішень. Політика. Суб'єкти політики. Об'єкти політики. Політична система. Управління діяльністю. Особливості прийняття політичних рішень. Політичний режим. Політична доктрина. Проблеми прийняття політичних рішень. Проблема адекватності соціального та політичного управління.

Змістовий модуль 4. Особливості мислення в розробці управлінських рішень

Тема 8. Форми організації мисленнєвих процесів осіб, які приймають рішення

Форми пізнання об'єкта прийняття рішень. Форми чуттєвого пізнання. Форми абстрактного мислення. Поняття. Судження. Суб'єкт думки. Предикат думки. Умовивід. Закони логіки. Закон суперечності. Закон тотожності. Закон виключення третього. Закон достатньої підстави.

Тема 9. Проблематизація як основний тип мислення в процесі прийняття рішень

Сутність проблематизації в процесі прийняття рішень. Основи технології проблематизації. Проблемна ситуація і проблема як взаємозв'язок мислення, комунікації і дії. Логіка системного уточнення. Ситуація побудови образу. Формування судження. Процес побудови і перебудови предикатів.

Тема 10. Прийняття стратегічних управлінських рішень

Особливості розробки та реалізації стратегічних рішень у складних ієрархічних системах. Поняття «стратегічне управління». Вимоги до стратегічної підготовки у сфері управління. Якості лідера та менеджера. Діяльність стратега. Стратегічне мислення. Професійні вимоги до стратегічного мислення.

4. Структура навчальної дисципліни

Змістовий модуль	Усього годин	Аудиторні (контактні) години						Самостійна робота, год		Система накопичення балів		
		Усього годин		Лекційні заняття, год		Семінарські заняття, год				Теор. зав-ня, к-ть балів	Практ. зав-ня, к-ть балів	Усього балів
		о/д ф.	з/в ф.	о/д ф.	з/дист ф.	о/д ф.	з/дист ф.					
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	
1	15	4	4	2	2	2	2	20	22	5	5	10
2	15	2	-	2	-	2	-	20	22	5	5	10
3	15	2	-	2	-	2	-	19	21	5	5	10
4	15	2	-	-	-	2	-	19	21	5	5	10
Усього за змістові модулі	60			6	2	8	2	78	86	20	20	60
Підсумковий семестровий контроль екзамен	30							30	30			40
Загалом		90						100				

5. Темі лекційних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	Вступ до курсу «Теорія прийняття рішень»	2	2
2	Категорія та законі теорії прийняття рішень	2	
3	Людина як суб'єкт прийняття управлінських рішень	2	
Разом		6	2

6. Темі семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість	
		о/д ф.	з/дист ф.
1	Методи та прийоми прийняття рішень	2	2
2	Прийняття стратегічних рішень	2	
3	Розробка функціональних рішень	2	
Разом		6	2

7. Види і зміст поточних контрольних заходів

№ змістового модуля	Вид поточного контрольного заходу	Зміст поточного контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
1	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №1</u> Питання за Змістовим модулем 1	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5
	Практичне завдання	Студент виконує <u>практичне завдання №1</u>	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	10
Усього за ЗМ 1 контр. заходів	2			15

2	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №2</u> Питання за Змістовим модулем 2	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. 3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим 2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може 1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність	5
	Практичне завдання	<u>Студент виконує практичне завдання 2</u>	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість відповіді, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	10
Усього за ЗМ 2 контр. заходів	2			10
3	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №3</u> Питання за Змістовим модулем 3	5 балів – глибокі і систематичні знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань. Наявна авторська позиція 4 бали – глибокі і систематичні	5

			<p>знання теорії, здатність вирішувати проблемні питання. Відповідь студента відрізняється точністю формулювань, логікою, достатній рівень узагальненості знань.</p> <p>3 бали – студент знає і може самостійно сформулювати основні поняття теми та пов'язати їх з реальними явищами. Проте відповідь змістовно неповна. Відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим</p> <p>2 бали – студент відтворює основні поняття і визначення, але досить поверхово, не виділяючи взаємозв'язок між ними, може сформулювати з допомогою викладача основні положення теми, допускає помилки, які повною мірою самостійно виправити не може</p> <p>1 бал - відповідь студента фрагментарна, зумовлена нечіткими уявленнями про закони і явища. У відповіді цілком відсутня самостійність</p>	
	Практичне завдання	<u>Студент виконує практичне завдання №3</u>	<p>5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження;</p> <p>4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження;</p> <p>3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків;</p> <p>1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу</p>	10
Усього за ЗМ 3 контр. заходів	2			15
4	Відповідь на семінарі	<u>Семінар №4</u> Питання за Змістовим модулем 4	<p>5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження;</p> <p>4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження;</p> <p>3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків;</p> <p>1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу</p>	7,5

	Практичне завдання	Студент виконує <u>практичне завдання №5</u>	5 балів – повна змістовна робота, висока аргументованість, переконливе демонстрування володіння методологією дослідження; 4 балів – робота досить повна, але є деякі неточності, пов'язані з використанням методології дослідження; 3-2 бали – робота неповна, поверхневий виклад матеріалу, відсутність аналітичних висновків; 1 бал – короткий поверхневий виклад матеріалу	7,5
Усього за ЗМ 4 контр. заходів	2			15
Усього за змістові модулі контр. заходів	6			60

8. Підсумковий семестровий контроль

Форма	Види підсумкових контрольних заходів	Зміст підсумкового контрольного заходу	Критерії оцінювання	Усього балів
1	2	3	4	5
Залік	Тести	Питання для підготовки і тести розміщено у Moodle	0,5 балів за кожен правильну відповідь. На проходження тесту дається 40 хвилин і одна спроба	15
	Теоретичне завдання	Питання для підготовки і тести розміщено у Moodle	5 балів. Повна, аргументована і логічно-послідовна відповідь – 5 балів . Неповна відповідь з неточностями або нерозкриттям частини питання – 3-4 бали . Неповна і нелогічна відповідь – 1-2 бали .	5
	Індивідуальне завдання	Аналіз прийняття рішень на прикладі окремого твору/медіа-продукту. структура роботи: 1) стислий опис об'єкту, обраного для аналізу (назва, відомості щодо автору/-ів та змісту). Обсяг – 0,5-1 стор.; 2) змістовна частина (повинна співпадати із	20-18 – наявні всі вихідні умови завдання, представлені графічний вигляд та хід всіх розрахунків з кінцевим результатом, зазначена та обґрунтована правильна відповідь на нього; 17-14 – завдання розв'язано частково; обрана менша кількість критеріїв, ніж зазначена в умовах, є логічна та/або розрахунків помилки в ході розв'язання завдання; 13-10 – недостатньо чітка структура, аргументація	20

		<p>наведеною схемою аналізу).</p> <p>2.1. Наведіть 3 ситуації прийняття рішень одним з героїв твору.</p> <p>2.2. Опишіть 2 помилки у прийнятті рішень одним з героїв твору. Зазначте їх причини, наслідки та стратегії їх уникнення.</p> <p>2.3. Зазначте 2 цитати героя/-їв фільму, які характеризують його/їх стиль прийняття рішень.</p> <p>2.4. Зазначте ситуацію та рішення, які вас найбільше вразили. Зазначте, яким чином вони можуть бути використані у реальному житті (або яким чином можна уникнути, якщо мова йдеться про хибне рішення).</p> <p>3) перелік використаної літератури (якщо вона використовувалась)</p>	<p>положень має незавершений характер, розмита конкретика</p> <p>9-5 – робота неповна, містить доатстньо кількість логічних та розрахункових помилок, правильна відповідь не визначена;</p> <p>4-1 – робота представлена лише вихідними умовами та декількому базовими розрахунками.</p>	
Усього за підсумковий семестровий контроль		40		

9. Рекомендована література

Основна:

1. Бакуменко В. Д. Прийняття рішень в державному управлінні : навч. посіб. : у 2 ч. Київ: ВПЦ АМУ, 2010. 276 с.
2. Василенко В. О. Теорія і практика розробки управлінських рішень: Навчальний посібник. Київ : ЦУЛ, 2002. 420 с.
3. Дерлоу Дес. Ключові управлінські рішення. Технологія прийняття рішень: Пер. з англ. Київ : Наукова думка, 2001. 242 с.
4. Колпаков В. М. Теория и практика принятия управленческих решений: Учеб. пособие. 2-е изд., перераб. и доп. Киев : МАУП, 2004. 504 с.
5. Приймак В. М. Прийняття управлінських рішень: Навчальний посібник. Київ : Атіка, 2008. 240 с.

Додаткова:

1. Гевко І.Б. Методи прийняття управлінських рішень: Підручник. Київ: КОНДОР, 2009. 187 с.
2. Давидович І. Є. Д 13 Контролінг: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2008. 552 с.
3. Кігель В. Р. Методи і моделі підтримки прийняття рішень у ринковій економіці: Монографія. Київ : ЦУЛ, 2003. 202 с.

4. Макаренко М. М. Поняття та особливості управлінських рішень в органах Державної податкової служби України. Актуальні проблеми права: теорія і практика. 2010. № 18. С. 397-404.

5. Петров Е. Г., Новожилова М.В., Гребінник І.В. Методи і засоби прийняття рішень у соціально-економічних системах: Навчальний посібник. Київ : Техніка, 2004. 256 с.

6. Політична аналітика в системі публічного управління : навч. посіб. / авт. кол. : С. О. Телешун, С. В. Сьомін, О. Р. Титаренко [та ін.] ; за заг. ред. С. О. Телешуна. Київ : НАДУ, 2008. 284 с.

7. Смоленніков Д.О. Методи прийняття управлінських рішень : конспект лекцій. Суми : СумДУ, 2008. 89 с.

8. Федонін О.С. Новітні тенденції розвитку управління підприємствами: монографія. Київ : КНЕУ, 2011. 257 с.

Інформаційні ресурси:

1. Бабій І.В. Управлінське рішення в антикризовому менеджменті підприємства. *Інвестиції: практика та досвід*. 2015. № 5. С. 38-41. URL : http://www.investplan.com.ua/pdf/5_2015/9.pdf.

2. Євтушенко О. Н. Управлінські рішення: сутність та характерні риси. URL: <https://lib.chmnu.edu.ua/pdf/naukpraci/governmgmt/2014/249-237-8.pdf>.

3. Жовковська Т. Т. Методологія прийняття управлінських рішень за рефлексивного підходу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. Вип. 19 (Ч. 1), 2018. С. 146-151. URL:

<https://dspace.uzhnu.edu.ua/jspui/bitstream/lib/24127/1/%D0%9C%D0%95%D0%A2%D0%9E%D0%94%D0%9E%D0%9B%D0%9E%D0%93%D0%86%D0%AF%20%D0%9F%D0%A0%D0%98%D0%99%D0%9D%D0%AF%D0%A2%D0%A2%D0%AF%20%D0%A3%D0%9F%D0%A0%D0%90%D0%92%D0%9B%D0%86%D0%9D%D0%A1%D0%AC%D0%9A%D0%98%D0%A5%20%D0%A0%D0%86%D0%A8%D0%95%D0%9D%D0%AC.pdf>.

4. 4Квасницька Р. С., Дерикот О. М. Процес прийняття управлінських рішень: зміст і етапи. *Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі*. № 6 (51), ч. 2. 2011. С.197-201. URL: <http://journal.puet.edu.ua/index.php/nven/article/viewFile/212/225>.

5. Кравченко М. О. Голюк В. Я. Прийняття управлінських рішень: сутність та сучасні тенденції розвитку. *Економіка та суспільство*. 2022. Вип. 40. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/1473/1419>.

6. Мала Н.Т., Процик І.С. Мистецтво прийняття управлінського рішення. *Науковий вісник НЛТУ України*. 2010. Вип. 20. С. 345-351. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2010/20_14/345_Mal.pdf.

7. Овдіюк О.М., Кухарець В.В. Управлінські рішення в циклі управління підприємницькими організаційними структурами. URL: <https://conf.ztu.edu.ua/wp-content/uploads/2019/12/564.pdf>.

8. Овдіюк О. М. Управлінські рішення в технології менеджменту підприємств. *Ефективна економіка*. 2019. № 6. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=7120>.